

De Koelreuteria paniculata in de patio van het gemeentehuis van Voorschoten heeft al heel wat herinrichtingen overleefd.

'Koelreuteria' behaagt de burger het hele jaar door'

Late bloei en lang aanwezige lampionnetjes van Chinese vernisboom sieren de openbare ruimte

5 min. leestijd

De inspiratiebomen op de afgelopen Boom-innovatiedag maakten inspiratie los bij boomverzorger Rinze Hofman van werkorganisatie Duivenvoorden, het ambtelijk samenwerkingsverband tussen de gemeenten Voorschoten en Wassenaar. Hofman stak op zijn beurt zijn beheerder Patrick Spiegeler aan met het inspiratieboomvirus. Dit jaar dragen beiden *Koelreuteria paniculata* voor; de boom staat pal naast het raam van hun kantoor in het gemeentehuis.

Auteur: Santi Raats

De bloemen

De zaaddozen

Koelreuteria paniculata staat in Nederland bekend als Chinese vernisboom, maar ook als lampionboom, blazenboom, gele zeepboom en zelfs als goudenregenboom. Laten we het voor nu maar houden bij zijn Latijnse benaming, die de boom heeft meegekregen van zijn ontdekker, de Duitse bioloog Joseph Koelreuter, die de boom in de achttiende eeuw uit China naar Europa bracht. De soortnaam *paniculata* verwijst naar de pluimvormige bloeiwijze.

Spreekt letterlijk tot de verbeelding

'Je kunt je bij al deze benamingen wel een voorstelling maken', zo verklaart groendienstmedewerker Rinze Hofman zijn voorkeur voor deze inspiratieboom. 'De benaming goudenregen heeft hij te danken aan zijn bloemen, die de vorm hebben van lange, gele pluimen. De naam lampionboom dankt hij aan de lampionvormige vruchten die hij vanuit de bloemen ontwikkelt. Dit zijn de zaaddozen. Het is vooral een boom met veel

Bewoners kunnen nog tot laat in de herfst genieten van de bloemen

sierwaarde. Wij vinden *Koelreuteria paniculata* zo bijzonder, omdat zijn bloempluimen pas bloeien in juli, augustus of zelfs september. Wanneer je de boom van dichtbij bekijkt, zie je dat het samengesteld oneven geveerd blad met zijn diepgekartelde rand heel decoratief is. Het jonge voorjaarsblad loopt roodgroen uit en wordt naarmate het voorjaar vordert gewoon groen. Ook de gele tot oranje herfstkleur van het blad mag er zijn. De volwassen *Koelreuteria paniculata* heeft een brede, bolle

INSPIRATIEBOOM

kroon. Ik heb gelezen dat *Koelreuteria* in warme oorden zelfs een invasieve soort kan worden. Maar hier hoeven we in Nederland niet bang voor te zijn.'

Burger blij maken

Voorschoten staat bekend om zijn succesvolle *placemaking*-trajecten. Collega-beheerder Ralph Pitlo werd vorig jaar uitgeroepen tot Young Green Professional vanwege zijn ambitieuze werkprestaties, waaronder geslaagde projecten op het gebied van burgerparticipatie. Ook groenbeheerder Patrick Spiegeler werd opgemerkt door de Young Green Professionals-commissie, maar hij bleek net een jaar te oud te zijn (36) om mee te mogen doen.

Spiegeler bekijkt de inspiratieboom *Koelreuteria paniculata* vooral vanuit een politiek gezichtspunt: de burger moet er blij mee zijn. 'De bloei valt later dan bij de meeste bomen, zodat bewoners tijdens de invallende herfst nog kunnen genieten van bloemen in de openbare ruimte. Ook hebben bijen en hommels dan nog voedsel. De lampionvormige vruchten blijven daarna nog lang aan de boom zitten, tot ver in de winter en soms zelfs tot aan de nieuwe bloeiperiode. Dat geeft een formidabel beeld.'

Aanplant in Voorschoten

De groenbeheerders in Voorschoten planten regelmatig *Koelreuteria* aan. Het totaal staat inmiddels op twaalf: tien staan er op redelijk beschutte locaties in straten en lanen en een staat bij een bejaardentehuis. Spiegeler legt uit: 'We streven naar meer biodiversiteit in Voorschoten. Dat kan; de politieke wind staat gunstig en er wordt niet bezuinigd op groen.'

Onbekend maakt onbemind

Spiegeler weet door de intensieve samenwerking met burgers precies wat zij willen. Hij denkt met ze mee, maar is tegelijkertijd realistisch: 'Bewoners willen vooral kleur zien en afwisseling in laanbomen. We hebben hier nog veel monocultuur en vooral veel eik als laanboom. Maar soms gaan de wensen te ver. Er kwam ooit iemand met een foto aan waarin allerlei planten tegelijkertijd stonden te bloeien; die foto was duidelijk gefotoshopt. Mensen worden soms gek gemaakt door wat ze in de bladen zien staan. Wij zijn natuurlijk geen tuincentrum dat alle soorten voorradig heeft. Maar we geven altijd drie keuzes aan bewoners als we een nieuw project aangaan. Daardoor voelen ze zich bij het project betrokken.'

Groeneducatie

De aanplant van bijzondere bomen zoals

Hij is niet geschikt voor langs doorgaande wegen, want hij wordt niet groot genoeg.

Koelreuteria paniculata Zaaddozen.

Koelreuteria heeft ook een educatieve functie. 'Wanneer wij bewoners vragen om mee te denken over een nieuwe groeninrichting, kunnen zij zelf nauwelijks soorten bedenken. Wij dragen soorten aan bij bewoners, maar onbekend maakt onbemind. We lossen dit op door van tevoren

De zaaddozen blijven de hele winter aanwezig, tot aan het volgende bloei-seizoen

bijzondere soorten aan te planten in de openbare ruimte, zodat bewoners ermee bekend raken. Dat lukt aardig: zo was er vorig jaar een mevrouw die een *Koelreuteria*-takje in een envelop naar ons toestuurde met een begeleidend briefje met de vraag wat voor mooie boom dit was. Als bewoners weten waar we het over hebben als we met voorstellen komen, kunnen we sneller rekenen op draagvlak.'

Alles overleefd in de patio

De *Koelreuteria paniculata* waarmee Hofman en Spiegeler op de foto gaan, is een onvolgroeid exemplaar, dat in 1988 door de toenmalige groenbeheerder Kees de Geus is aangeplant na de uitbreiding van het gemeentehuis in Voorschoten.

Het is meer een struik dan een boom. De standplaats, een patio van vier bij vier meter, heeft daar ongetwijfeld toe bijgedragen.

De boom staat er ondanks de krapte goed bij. Hij heeft al heel wat herinrichtingen van de patio overleefd en is blijven staan waar andere beplanting in de loop van de jaren de wijk moest nemen, waaronder wild woekerende bamboe, een waterelementje, winterharde *Fuchsia* en *Acer palmatum*. 'Qua eisen is *Koelreuteria* makkelijk', verklaart Hofman. 'Hij heeft een enigszins losse en vooral goed doorlatende bodem nodig. Wij zitten op een strandwal in Voorschoten, dus dat is ideaal. Verder past hij prima in ons klimaat, want hij kan vorst tot min 15 graden Celsius aan. Een beetje beschutting kan hij wel waarderen, zeker als

'Een bewoner stuurde ons een *Koelreuteria*-takje toe met de vraag wat voor mooie boom dit was'

Groendienstmedewerker Rinze Hofman: 'Je kunt je bij al zijn benamingen wel een voorstelling maken: goudenregen, lampionboom... Koelreuteria paniculata is vooral een boom met veel sierwaarde.'

jonge boom. Je moet hem dus niet vol in de wind zetten langs een doorgaande weg. Hij wordt dan trouwens kapotgereden door het verkeer, want hij wordt niet hoog genoeg. Hier in de patio staat hij wat dat betreft ideaal.'

Beter niet snoeien

De boom is zijn doel wel een beetje voorbijgeschoten, letterlijk: de takken steken boven de omringende platte daken uit en dus zijn de lampiondoosjes niet zichtbaar van dichtbij. 'We hebben erover nagedacht hem te snoeien', zegt Hofman, 'maar snoeien wordt afgeraden bij *Koelreuteria*. Het sponsachtige merghout schijnt vatbaar te zijn voor zwamaantasting. Maar in Voorschoten staat ook een *Koelreuteria* in de voortuin van een particulier, die met regelmaat al zijn takken afzaagt. De boom staat er nog steeds goed bij, dus kennelijk kan terugsnoeien ook goed gaan.'

'Het exemplaar hier in de patio van het gemeentehuis kan echter nog wel even blijven staan', zegt Spiegeler, 'want *Koelreuteria* is geen snelle groeier en blijft compact. Hij oogt als een meerstammige struik. Als zodanig is hij dan ook goed toepasbaar.'

Democratische sortimentsbepaling

De keuze om regelmatig *Koelreuteria* aan te planten, is op democratische wijze tot stand gekomen. De beheerders hebben een-op-eencontact met de buitendienst groen. Iedereen in de buitendienst wordt betrokken bij ontwerp- en sortimentkeuzes. De medewerkers wordt om hun mening gevraagd. Soms laat het beheer de buitendienstmedewerkers zelf een beplantingsplan maken voor een stukje perk en regelmatig gaan medewerkers mee naar

Je moet hem niet langs een doorgaande weg zetten, want hij wordt niet hoog genoeg

Groenbeheerder Patrick Spiegeler: 'Wij zijn natuurlijk geen tuincentrum dat alle soorten voorradig heeft en alle planten en bomen het hele jaar door in bloei heeft staan. Maar we proberen wel zo veel mogelijk aan de wensen van de burger te voldoen.'

de kweker om mee te beslissen over het plantmateriaal. Hofman: 'Ik heb aan mijn collega's van de buitendienst gevraagd of zij een lijst met hun favoriete bomen wilden opstellen. Daarin kwam *Koelreuteria* meerdere malen voor. Zo zijn we ertoe overgegaan om hem aan te planten in de gemeente. We zijn op dreef: de elf exemplaren die we recentelijk hebben aangeplant, zijn zeker niet de laatste!'

Be social

Scan of ga naar:

www.Boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-6625